

ความสัมพันธ์ทางความหมายของคู่คำนาม-กริยาในภาษาไทยวน

อุษณา อารี

สาขาสัทศาสตร์และภาษาศาสตร์
มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้เป็นการศึกษาคุณสมบัติร่วมของหมวดหมู่ของคำศัพท์ภาษาไทยวนที่ทำหน้าที่เป็นทั้งคำนามและคำกริยาจากพจนานุกรมภาษาไทยวน ฉบับเฉลิมฉลอง 90 ปี มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่ พุทธศักราช 2557 เพื่อวิเคราะห์ความเชื่อมโยงทางความหมายของคู่คำนาม-กริยา โดยใช้กรอบแนวคิดเรื่องการจัดประเภท (categorization) ตามทฤษฎีต้นแบบ (prototype theory)

ผลการศึกษาพบว่าคำศัพท์ที่เป็นคู่คำนาม-กริยาจากพจนานุกรมภาษาไทยวน มีจำนวนทั้งสิ้น 73 คำ พบกลุ่มคำพ้องที่ไม่ปรากฏคุณสมบัติร่วมของหมวดหมู่ระหว่างคำนามและคำกริยา จำนวน 47 คำ คิดเป็นร้อยละ 64.38 และพบกลุ่มที่ปรากฏคุณสมบัติร่วมของหมวดหมู่ระหว่างคำนามและคำกริยา จำนวน 26 คำ คิดเป็นร้อยละ 36.62 ซึ่งสามารถจำแนกได้เป็นกลุ่มคู่คำศัพท์ที่มีคุณสมบัติทางความหมายร่วมกัน จำนวน 7 คำ กลุ่มคู่คำศัพท์ที่มีคุณสมบัติทางความหมายร่วมกันบางส่วน จำนวน 14 คำ และกลุ่มคู่คำศัพท์ที่ไม่มีคุณสมบัติทางความหมายร่วมกันแต่มีความเชื่อมโยงกัน จำนวน 5 คำ โดยสามารถวิเคราะห์ได้ว่ามีคำกริยาเป็นต้นแบบ จำนวน 23 คำ และมีคำนามเป็นต้นแบบ จำนวน 3 คำ

คำสำคัญ: ความหมาย, คำนาม, คำกริยา, ภาษาไทยวน, ทฤษฎีต้นแบบ

The Semantics Relationship of Noun and Verb Pairs in Tai Phuan

Usana Aree

Eastern Languages Department, Faculty of Liberal Arts
Rajamangala University of Technology Thanyaburi, Thailand

Abstract

In this research, the common properties of the categories of Tai Phuan words, which are both nouns and verbs from the Tai Phuan dictionary are investigated to analyze the semantic relationship of noun-verb pairs. The concept of categorization according to the prototype theory was used.

The research results show that the vocabulary of noun-verb pairs from Tai Phuan dictionary consists of 73 words. They were divided into 2 groups: 1) noun-verb pairs that have no semantic properties are related to each other and include a total of 47 words, accounting for 64.38%. 2) noun-verb pairs that have semantic properties are related, totaling 26 words, which corresponds to 36.62%. Divided into words with relative semantic properties, 7 words are partially related semantic terms, 14 words. Moreover, a group of lexical pairs that have no semantic properties but are related, 5 words. It can be analyzed that there are 23 prototypical verbs and 3 prototypical nouns.

Keywords; Semantic, Noun, Verb, Tai Phuan, Prototype Theory

บทนำ

ภาษาถิ่น ถือเป็นวัตถุดิบชนิดหนึ่งในการศึกษาวัฒนธรรมและประวัติศาสตร์ของคนในชาติ สุวัฒนา เลี่ยมประวัติ (2551, น. 5-19) ได้กล่าวถึงภาษาถิ่นว่าเป็นประโยชน์ต่อการศึกษาภาษาไทยเป็นอย่างยิ่ง กล่าวคือช่วยในการศึกษาวรรณคดีโบราณ ช่วยในการสืบหาความหมายของคำ ช่วยในการศึกษาประวัติศาสตร์ของชนชาติไทย ช่วยในการสืบสร้างหาภาษาไทยดั้งเดิม ช่วยทำความเข้าใจและสร้างความสัมพันธ์ที่ดีกับคนในท้องถิ่น ทั้งยังสามารถเอื้อประโยชน์ทางการศึกษาแก่ผู้คนในท้องถิ่นได้อีกทางหนึ่งด้วย

ภาษาของกลุ่มชาติพันธุ์ก็ถือเป็นภาษาถิ่นเช่นเดียวกับภาษาถิ่นอื่น ๆ ในประเทศไทย อัญชลี วงศ์วัฒนา, อรทัย ชินอักษรพงศ์ และอัจฉรา อึ้งตระกูล (2560, น. 8) กล่าวถึงภูมิปัญญาทางภาษาท้องถิ่นว่าเป็นความชาญฉลาดของคนในถิ่นที่จะแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นกับการใช้ภาษาในท้องถิ่นของตน โดยความรู้ความสามารถนี้ได้รับการสั่งสมและสืบทอดต่อ ๆ กันมาจากรุ่นสู่รุ่นจนกลายเป็นวัฒนธรรมในการใช้ภาษาของแต่ละกลุ่มชาติพันธุ์ และกลายเป็นลักษณะร่วมของกลุ่มชาติพันธุ์ไทย เช่น การใช้วรรณยุกต์ในการสร้างความหมายใหม่ที่แตกต่าง การนำคำที่มีอยู่เดิมมาสร้างเป็นคำใหม่ด้วยการประสม ซ้อน และซ้ำ รวมถึงการใช้อุปสรรคเพื่อแสดงภาพพจน์ให้การสื่อสารสะดวกและชัดเจนยิ่งขึ้น

ชาวไทพวนเป็นกลุ่มชาติพันธุ์ที่ในอดีตเป็นกลุ่มชนที่อาศัยอยู่ในรัฐเล็ก ๆ บริเวณที่ราบสูงเขียงขวางซึ่งมีภาษาและวัฒนธรรมเป็นของตนเอง สุวัฒนา เลี่ยมประวัติ (2536, น. 69-83) อธิบายประวัติของชาวไทพวนว่าอพยพจากดินแดนของประเทศสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาวเข้าสู่ประเทศไทยด้วยเหตุผลหลักด้านการสงคราม ตั้งแต่ช่วงปี พ.ศ. 2377 เป็นต้นมา โดยตั้งถิ่นฐานอยู่ตามจังหวัดในประเทศไทย เช่น แพร่ ลูโซทัย พิจิตร กำแพงเพชร เพชรบูรณ์ อุทัยธานี สิงห์บุรี สุพรรณบุรี ปราจีนบุรี นครนายก จะเชิงเตรา หนองคาย เลย และอุดรธานี ซึ่งปัจจุบันกลุ่มชนเหล่านี้ได้กลายเป็นประชาชนชาวไทยอย่างถูกต้องสมบูรณ์

ภาษาไทยพวนเป็นภาษาของกลุ่มชาติพันธุ์ที่พูดภาษาตระกูลไท มีคำศัพท์ส่วนหนึ่งร่วมกับภาษาไทยถิ่นอื่น ๆ ซึ่งจากการศึกษาสถานภาพการศึกษาภาษาไทพวน

ของ เพ็ญประภา สิงห์สวัสดิ์ (2561, น. 475-486) พบว่าการศึกษาภาษาไทยในช่วงระยะเวลาที่ผ่านมาสามารถจำแนกตามแนวทางการศึกษาได้ 5 ด้าน คือ การศึกษาเชิงพรรณนา การศึกษาเชิงประวัติและเปรียบเทียบ การศึกษาเชิงสังคม การศึกษาเชิงภาษาศาสตร์ชาติพันธุ์ และการจัดทำพจนานุกรม ในจำนวนนี้เป็นงานวิจัยที่ศึกษาความหมายของคำศัพท์ภาษาไทย ได้แก่ การศึกษาคำศัพท์ในวัฒนธรรมการทอผ้าของชาวไทยของสุพัตรา จิรนนทนภรณ์ (2536) การศึกษาชื่อและระบบการทอชิ้นมัดหมี่ดั้งเดิมของชาวไทยของพิจิตรา พาณิชย์กุล (2547) และพจนานุกรมภาษาไทยของยุพิน เข็มมุกต์ (2558) ซึ่งผู้วิจัยเห็นว่าการศึกษาในด้านความหมายนั้นเป็นกระบวนการสำคัญอันจะก่อให้เกิดความเข้าใจระบบคิดของกลุ่มชาติพันธุ์ไทยในฐานะสมาชิกโดยสมบูรณ์ของสังคมไทย ทั้งยังเป็นการศึกษาร่องรอยการเปลี่ยนแปลงของภาษาไทย อันจะเป็นประโยชน์ต่อการอนุรักษ์และสืบทอดวัฒนธรรมทางภาษาของกลุ่มชาติพันธุ์ไทยต่อไปด้วย

อัญชลี วงศ์วัฒนา (2563, น. 1-2) ได้อธิบายไว้ว่า การใช้ภาษาในการสื่อสารมี “คำ” เป็นส่วนประกอบสำคัญก่อนจะนำไปสู่ประโยคและสัมพันธสาร โดยทั่วไปความหมายของคำจะมีอรรถลักษณะ (semantic feature) แบ่งเป็นชั้น ๆ และมีความซับซ้อนจึงจัดเป็นหน่วยที่เล็กที่สุดของความหมายที่สามารถแสดงความนึกคิดเกี่ยวกับวัฒนธรรมหรือประสบการณ์ของผู้พูดภาษานั้น ๆ ได้ นอกจากนั้น อรรถลักษณะของคำยังเป็นสิ่งกำหนดหมวดหมู่คำในคลังศัพท์ (lexicon) จึงมีการใช้อรรถลักษณะเพื่อบริยายโครงสร้าของคลังศัพท์หรือวงความหมาย (semantic field)

ในภาษาไทยมาตรฐาน ราชบัณฑิตยสถาน (2554) ได้จำแนกหมวดหมู่คำในภาษาไทยเป็นชนิดต่าง ๆ จัดว่าคำนามและคำกริยาเป็นหมวดหมู่พื้นฐานหรือหมวดหมู่หลัก ซึ่งสอดคล้องกับมุมมองในเรื่องของการจำแนกหมวดหมู่คำในมุมมองแบบลักษณะภาษาของ Givón (2001 อ้างถึงใน อัญชลี สิงห์น้อย วงศ์วัฒนา, 2559, น. 115-147) ที่ได้กล่าวไว้ว่าคำนามและคำกริยานั้นปรากฏเป็นหมวดหมู่หลักในทุกภาษา

ในการศึกษาอย่างต่อเนื่องของนักวิชาการที่ได้ศึกษาเกี่ยวกับคำกริยาประสมในภาษาไทย (อัญชลี สิงห์น้อย, 2551, น. 23-37) ชุดกริยาเรียงในภาษาไทย หน่วยสร้างกรรมจากในภาษาไทย และการประสมสร้าคำในภาษาไทยใหญ่ (อัญชลี

สิงห์น้อย วงศ์วัฒนา, 2555, น. 35-63; 2556, น. 1-34; 2561, น. 1-12) สามารถสรุปได้ว่าหน่วยสร้างบางหน่วยกำลังอยู่ในช่วงของการเปลี่ยนแปลงหมวดหมู่คำในภาษาไทยบางคำเป็นหมวดหมู่ไวยากรณ์ที่มีการปรับเปลี่ยนมาจากหมวดหมู่อื่น ๆ โดยในกระบวนการปรับเปลี่ยนนั้นเกิดขึ้นอยู่ตลอดเวลาและไม่สามารถพิจารณาให้แยกขาดจากกันได้ จนอาจกล่าวได้ว่าคำในหมวดหมู่ไวยากรณ์ต่าง ๆ ในภาษาไทยมีความซับซ้อนและเลื่อนไหล ซึ่งอาจเป็นการเปลี่ยนแปลงจากการสร้างคำใหม่หรือปรับเปลี่ยนความหมายก็ได้

การจัดหมวดหมู่ (categorization) ตามทฤษฎีต้นแบบ (prototype theory) เกิดขึ้นเมื่อนักจิตวิทยาชื่อ Eleanor Rosch ได้ศึกษาการจำแนกประเภท (categorization) ของสิ่งต่าง ๆ โดยใช้ลักษณะที่มีร่วมกันของสิ่งเหล่านั้น โดยจิตรณรงค์ กลิ่นน้อย (2558, น. 344-352) ได้สรุปแนวคิดสำคัญของทฤษฎีนี้ว่า (1) หมวดหมู่ (category) ไม่ได้มีขอบเขตที่ชัดเจน (fuzzy boundary) และไม่สามารถบอกจุดเริ่มต้นหรือสิ้นสุดของความเป็นสิ่งใดสิ่งหนึ่งได้ (2) สมาชิกของหมวดหมู่ไม่ได้มีคุณสมบัติที่เท่ากัน แต่จะมีต้นแบบ (prototype) ที่เป็นตัวแทนที่ดีที่สุดของกลุ่ม (3) สมาชิกของหมวดหมู่จะมีความสัมพันธ์ในลักษณะความคล้ายคลึงกันในครอบครัว (family resemblance) (4) สิ่งที่อยู่ในหมวดหมู่เดียวกันนั้น สมาชิกแต่ละตัวไม่จำเป็นต้องมีคุณสมบัติครบทุกประการเหมือนต้นแบบ (5) การจัดหมวดหมู่ตามทฤษฎีต้นแบบเกิดขึ้นจากกระบวนการของจิตของมนุษย์ ไม่ได้จัดตามสภาพที่เป็นตามธรรมชาติของสิ่งต่าง ๆ

จากข้อมูลต่าง ๆ ดังได้กล่าวมา เมื่อผู้วิจัยได้ศึกษาพจนานุกรมภาษาไทยมาแล้วสังเกตเห็นว่าคำศัพท์จำนวนหนึ่งสามารถเป็นได้ทั้งคำนามและคำกริยา ทั้ง ๆ ที่สองหมวดคำนี้ต่างก็เป็นหมวดคำหลักที่มีหน้าที่สำคัญแตกต่างกันในระบบวากยสัมพันธ์ของภาษา แต่กลับสามารถทำหน้าที่ในฐานะคำนามหรือคำกริยาได้อย่างสมบูรณ์ในประโยค และเมื่อสังเกตต่อไปก็ได้พบความเชื่อมโยงทางความหมายระหว่างคู่คำด้วย เช่น คำว่า “ก้าว” ที่เป็นคำนามหมายถึงต้นกล้าข้าว หากเป็นคำกริยาจะหมายถึงกริยาเพาะเมล็ดข้าวก่อนนำไปปลูก ทั้งสองคำมีความสัมพันธ์ทางความหมายกันในวงความหมายของการเป็นพืชหลักของการทำการเกษตรและความหมายของการเริ่มต้นเพาะปลูก ในขณะที่ภาษาไทยมาตรฐานนั้นจะใช้คำศัพท์ต่างกัน กล่าวคือ ในภาษาไทย

มาตรฐานนั้นเมื่อเทียบเคียงกับคำว่า “กล้า” ที่หมายถึง “ต้นกล้าข้าว” ที่ทำหน้าที่เป็นคำนาม แต่จะไม่สามารถใช้คำว่า “กล้า” เพื่อทำหน้าที่เป็นคำกริยาที่อยู่ในวงความหมายเดียวกับ “ต้นกล้าข้าว” ได้ แสดงว่าผู้พูดภาษาไทยวนนั้นมีมุมมองในการใช้ภาษาที่แตกต่างจากผู้พูดภาษาไทยมาตรฐาน

จากข้อสังเกตตั้งที่ได้กล่าว ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาคู่คำศัพท์ภาษาไทยวนที่ทำหน้าที่เป็นทั้งคำนามและคำกริยาเพื่อที่จะทำความเข้าใจวัฒนธรรมการใช้ภาษาของชาวไทวน ทั้งนี้ ผู้วิจัยได้ใช้การกำหนดคุณสมบัติทางความหมายและการหาต้นแบบวิเคราะห์ความสัมพันธ์ทางความหมายของคู่คำนาม-กริยาในภาษาไทยวน ซึ่งนับว่าเป็นร่องรอยของการปรับเปลี่ยนหรือขยายความหมายที่มีความซับซ้อนและเลื่อนไหลระหว่างหมวดหมู่ของคำที่มีความแตกต่างจากภาษาไทยมาตรฐาน แต่ก็สามารถสื่อสารได้เข้าใจชัดเจนตรงกันระหว่างกลุ่มผู้ใช้ภาษาไทยวนตามบริบททางสังคมและวัฒนธรรมของชาวไทวน ทั้งนี้อาจเป็นข้อมูลหลักฐานให้สืบทราบไปยังความหมายของคำในภาษาไทยมาตรฐานได้อีกทางหนึ่ง

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อแสดงคู่คำนาม-กริยาภาษาไทยวนที่มีความสัมพันธ์กันทางความหมาย
2. เพื่อแสดงความสัมพันธ์ทางความหมายของคู่คำนาม-กริยาภาษาไทยวนโดยวิธีการวิเคราะห์คุณสมบัติร่วมและวิเคราะห์ความเป็นต้นแบบของคำศัพท์

ประโยชน์ของงานวิจัย

1. ได้ข้อมูลคู่คำศัพท์คำนามและคำกริยาภาษาไทยวนที่มีความสัมพันธ์กันทางความหมาย ซึ่งสามารถสะท้อนความคิดเกี่ยวกับระบบการสร้างคำของชาวไทวน
2. มีแนวทางในการศึกษาความหมายของคู่คำนาม-กริยาในภาษาตระกูลไทภาษาอื่น ๆ เพื่อศึกษามุมมองในการใช้ภาษาที่อาจแตกต่างกันตามบริบทสังคมและวัฒนธรรมของผู้ใช้ภาษาแต่ละกลุ่ม
3. เป็นพื้นฐานในการศึกษาความหมายเชิงเปรียบเทียบหรือสืบทราบความหมายของภาษาไทยมาตรฐาน

กรอบแนวคิด

ใช้แนวคิดเรื่องการจัดหมวดหมู่ (categorization) ตามทฤษฎีต้นแบบ (prototype theory) ในส่วนที่กล่าวว่าหมวดหมู่ของสิ่งต่าง ๆ สามารถเกิดขึ้นทับซ้อนกันได้ สมาชิกต้นแบบของหมวดหมู่จะแสดงคุณสมบัติสำคัญของหมวดหมู่ได้ดีกว่าสมาชิกที่ไม่ใช่ต้นแบบ โดยลักษณะของการจัดหมวดหมู่นั้นมีความยืดหยุ่นและเป็นพลวัต มีการเปลี่ยนแปลง ซ้อนทับ และเลื่อนไหลอยู่ตลอดเวลา เช่นเดียวกับความหมายในภาษาที่มีธรรมชาติของการสื่อสารตามมุมมองการจัดหมวดหมู่ของผู้ใช้ภาษา คำศัพท์ที่มีความเป็นต้นแบบจะเป็นคำที่สามารถแสดงความหมายของสิ่งนั้นได้ดีที่สุด แต่ในหมวดหมู่เดียวกันนั้นก็ยังคงประกอบด้วยคำศัพท์ที่ไม่ใช่ต้นแบบที่มีความหมายหรือหน้าที่ทับซ้อนกับหมวดหมู่อื่น และมีความเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลาตามลักษณะการสื่อสารของผู้ใช้ภาษา

ข้อตกลงเบื้องต้น

ในงานวิจัยนี้จะใช้การให้ความหมายและคำที่เกี่ยวข้องจากพจนานุกรมเป็นหลักและใช้ระบบการเขียนคำศัพท์เป็นคำอ่านเสียงภาษาไทยตามพจนานุกรมภาษาไทยพจน ของยุพิน เข้มมุกด์ (2558) เช่น คำที่เขียนเทียบเป็นภาษาไทยมาตรฐานว่า “ข้าว” จะเขียนตามเสียงอ่านภาษาไทยพจนว่า “เซ้า” เป็นต้น

ทบทวนวรรณกรรม

ถ้อยคำในแต่ละภาษาสามารถสะท้อนวัฒนธรรม วิธีคิด และความเข้าใจสิ่งรอบตัวของผู้ใช้ภาษาได้ การที่กลุ่มคนมีมุมมองต่อสรรพสิ่งแตกต่างกันนั้นหมายถึงพวกเขามีมุมมองต่อการจัดหมวดหมู่ของสิ่งต่าง ๆ แตกต่างกัน การศึกษาระบบคำจึงสามารถสะท้อนความคิดและประสบการณ์ของผู้ใช้ภาษา เนื่องจากคุณสมบัติของคำจะถูกจัดหมวดหมู่อย่างมีโครงสร้างตามบริบททางวัฒนธรรมของกลุ่มชนนั้น ๆ ไปด้วย (Frake, 1961 อ้างถึงใน อัญชลี สิงห์น้อย วงศ์วัฒนา, 2557, น. 10-11)

การจัดหมวดหมู่โดยใช้แนวคิดต้นแบบนั้นพัฒนามาจากผลการศึกษาของโรช (Rosch, 1978 อ้างถึงใน โกลินทร์ ปัญญาอธิสิน, 2552, น. 9-10) ที่ได้เสนอวิธีการจำแนกหมวดหมู่โดยใช้ทฤษฎีต้นแบบมีสาระสำคัญว่าสิ่งที่เป็นสมาชิกของหมวดหมู่ใด ๆ ไม่จำเป็นต้องมีคุณลักษณะที่จำเป็นต่อการเป็นสมาชิกครบถ้วน เพราะแต่ละหมวดหมู่ไม่ได้มีขอบเขตที่ชัดเจน ซึ่งมนุษย์จะจำแนกสิ่งต่าง ๆ ด้วยการนำมาเปรียบเทียบกับต้นแบบของหมวดหมู่ โดยจะมีความใกล้เคียงกับต้นแบบมากน้อยแตกต่างกันไป

บัณฑิกัญจ ตั้งภากรณ์ (2561, น. 74-87) กล่าวถึงการจัดหมวดหมู่ว่าเป็นความสามารถพื้นฐานทางระบบคิดของมนุษย์ เนื่องจากการที่มนุษย์สามารถจัดสรรพลังให้เป็นประเภทต่าง ๆ ได้นั้น จะต้องอาศัยการทำความเข้าใจเป็นพื้นฐานสำคัญ ดังนั้นคำที่มีหลายความหมายนั้นก็คือคำศัพท์หรือกลุ่มคำศัพท์ที่มีอรรถลักษณะหรือองค์ประกอบทางความหมายร่วมหรือสัมพันธ์กัน ทำให้สามารถจัดเป็นสมาชิกในหมวดหมู่เดียวกันได้ หรืออาจกล่าวได้ว่าแม้คุณสมบัติของสมาชิกแต่ละตัวในหมวดหมู่จะมีความแตกต่างกัน แต่ก็จะต้องมีส่วนหนึ่งที่มีความสัมพันธ์กัน ซึ่งเราจะเข้าใจความสัมพันธ์นี้ได้ด้วยการวิเคราะห์หาคณะสมบัติร่วมของหมวดหมู่นั้นเอง

โดยหลักการเกี่ยวกับการวิเคราะห์องค์ประกอบหรือการวิเคราะห์ความหมายประจำรูปคำนั้น ไนดา (Nida, 1979 อ้างถึงใน จตุพร โดมไพโรวัลย์, 2555, น. 25-27) ได้เสนอว่าต้องระบุลักษณะที่จำเป็นและเพียงพอที่จะแยกความหมายของคำหนึ่งออกจากคำอื่น ๆ ซึ่งไนดา (Nida, 1979 อ้างถึงใน มนสิการ เสงสุวรรณ, 2550, น. 17) อธิบายหลักของแนวคิดนี้ว่านอกจากจะต้องระบุลักษณะที่จำเป็นและเพียงพอแล้ว ก็จะต้องรู้ความสัมพันธ์กับคำอื่นด้วย เพื่อที่จะทำให้เข้าใจความหมายของคำนั้น ๆ มากขึ้น เพราะในแต่ละคำจะต้องมีความเหมือนหรือต่างกันอย่างเป็นระบบ

ในส่วนของวิวัฒนาการของแนวคิดเรื่องการจัดหมวดหมู่ กิวอน (Givón, 1984; 1986 อ้างถึงใน อัญชลี สิงห์น้อย, 2551, น. 23-40) ได้อธิบายว่ามนุษย์มีความพยายามที่จะจัดหมวดหมู่สรรพสิ่งต่าง ๆ มาตั้งแต่สมัยเพโลโตและอริสโตเติล กล่าวคือลักษณะของหมวดหมู่ในแนวคิดเดิมนั้นเป็นแบบเบ็ดเสร็จแยกขาดจากกัน (absolute categorical space) เป็นการหาองค์ประกอบอย่างน้อยที่สุดที่จำเป็นและเพียงพอต่อการเป็นสมาชิก หากสิ่งใดมีคุณลักษณะครบถ้วนตามองค์ประกอบดังกล่าวก็จะจัดว่าอยู่ในหมวดหมู่นั้น

มีการตัดสินว่าสิ่งใดเป็นสมาชิกของหมวดหมู่ได้อย่างชัดเจน ต่อมาเมื่อเกิดเป็นแนวคิด ทฤษฎีต้นแบบจึงมีมุมมองว่าสิ่งต่าง ๆ นั้นมีความเป็นสมาชิกของหมวดหมู่เท่าเทียมกัน แต่มีความเป็นต้นแบบไม่เท่ากัน สมาชิกที่มีความทับซ้อนของหมวดหมู่หลายหมวดหมู่ จะยังมีคุณสมบัติของหมวดหมุน้อยลง จนในที่สุดอาจปรับเปลี่ยนหมวดหมู่ไปเลยก็ได้

โดยการหาต้นแบบของหมวดหมู่นั้น จิตรนันท์ กลิ่นน้อย (2558, น. 344-352) ได้ใช้ทฤษฎีต้นแบบมาใช้วิเคราะห์คำศัพท์การเตรียมอาหารในภาษาเวียดนาม โดยมีเกณฑ์ในการพิจารณาคือ (1) เป็นคำศัพท์พื้นฐานที่เป็นหน่วยคำเดี่ยว (2) ผู้ใช้ภาษาเข้าใจได้ทันทีเมื่อเอ่ยถึงคำนั้น (3) ไม่ใช้การอ้างอิงความหมายจากคำอื่นในหมวดหมู่ (4) ไม่ใช่คำศัพท์นั้นเฉพาะกับสิ่งใดเพียงสิ่งหนึ่ง (5) มีคุณสมบัติที่กำหนดความเป็นตัวแทนของกลุ่มมากที่สุด

กล่าวโดยสรุปคือ ทฤษฎีต้นแบบมีหลักการว่าสรรพสิ่งที่อยู่ในแต่ละหมวดหมู่ จะมี “ต้นแบบ” โดยต้นแบบนั้นจะอยู่ในความคิดของผู้ใช้ภาษาแต่ละกลุ่ม ไม่มีความชัดเจนแน่นอนเป็นสากล สิ่งที่เป็นตัวแทนที่ดีของหมวดหมู่จะถูกจัดให้เป็นต้นแบบ และสมาชิกตัวอื่น ๆ ของหมวดหมู่นั้นก็อาจมีความใกล้เคียงกับต้นแบบมากน้อยแตกต่างกันไป จนบางครั้งห่างไกลจนทำให้ขาดจากการเป็นสมาชิกของหมวดหมู่เดิมแล้วไปปรากฏเป็นสมาชิกของหมวดหมู่อื่นได้ในที่สุด ซึ่งเหล่านี้ขึ้นอยู่กับบริบทของผู้ใช้ภาษา ดังนั้น ในงานวิจัยฉบับนี้จึงจะใช้ทฤษฎีต้นแบบมาเป็นแนวคิดหลักในการวิเคราะห์หาคุณสมบัติร่วมของหมวดหมู่ของคู่คำนาม-กริยาที่ปรากฏในพจนานุกรมภาษาไทย เนื่องจากเป็นแนวคิดที่สามารถนำมาใช้วิเคราะห์และอธิบายคุณสมบัติทางความหมายที่มีความซับซ้อน ทับซ้อน และเลื่อนไหลได้เป็นอย่างดี

วิธีดำเนินการวิจัย

การดำเนินการวิจัยแบ่ง 3 หัวข้อได้แก่ ข้อมูลและแหล่งข้อมูล การเก็บรวบรวมข้อมูล และการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

1. ข้อมูลและแหล่งข้อมูล

1.1 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับภาษาไทย แนวคิดเรื่องการจัดหมวดหมู่ และทฤษฎีต้นแบบ

1.2 แหล่งข้อมูลที่ใช้ในการศึกษาคือหนังสือพจนานุกรมภาษาไทย ฉบับเฉลิมฉลอง 90 ปี มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่ พุทธศักราช 2557 ของ ยุพิน เข็มมุกด์ (2558) เนื่องจากเป็นพจนานุกรมภาษาไทยฉบับใหม่ที่สุด ดำเนินการจัดทำตามรูปแบบงานวิชาการโดยผู้เชี่ยวชาญด้านการสร้างพจนานุกรมและใช้ระเบียบวิธีวิจัยที่สมบูรณ์ ทำให้สามารถใช้อ้างอิงความถูกต้องของคำศัพท์และการให้ความหมายได้เป็นอย่างดี

2. การเก็บรวบรวมข้อมูล

2.1 คัดเลือกคำศัพท์จากพจนานุกรมไทยวันตั้งแต่หมวด ก-ฮ ที่ระบุว่าเป็นชนิดของคำเป็นได้ทั้งคำนาม (น.) และคำกริยา (ก.) เพื่อเป็นข้อมูลพื้นฐานสำหรับกระบวนการวิเคราะห์หาคูสมบัตินร่วมของหมวดหมู่

2.2 คัดลอกข้อมูลความหมายของคำศัพท์ลงตารางข้อมูลเพื่อแสดงคู่เปรียบเทียบความหมายของคำนามและคำกริยาโดยการเรียงลำดับคำศัพท์ตามพยัญชนะ ก-ฮ หากพจนานุกรมไทยวันให้ความหมายสั้น ๆ ที่เทียบเคียงกับคำศัพท์ภาษาไทยมาตรฐาน จะใช้การค้นคำศัพท์จากพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554 มาประกอบ

3. การวิเคราะห์ข้อมูล

3.1 วิเคราะห์คุณสมบัติทางความหมายของคำศัพท์คู่คำนาม-กริยาและคำศัพท์อื่น ๆ ที่มีความเกี่ยวข้องกับพจนานุกรม ซึ่งในฐานะที่ผู้วิจัยมีความใกล้ชิดกับกลุ่มชาติพันธุ์ไทยวันจึงจะใช้ข้อมูลที่ได้จากการสนทนากับชาวไทยวันมาประกอบการวิเคราะห์ด้วย

3.2 วิเคราะห์คุณสมบัติร่วมและความเชื่อมโยงทางความหมายของคู่คำนาม-กริยาในภาษาไทย และวิเคราะห์หาต้นแบบโดยใช้แนวทางของจิตรนนท์ กลิ่นน้อย (2558, น. 344-352) โดยจะยกเว้นเกณฑ์เกี่ยวกับการมีคุณสมบัติที่กำหนดความเป็นตัวแทนของกลุ่มมากที่สุด เนื่องจากการพิจารณาในหมวดหมู่จากคำเพียง 2 คำ

3.3 นำเสนอเป็นข้อมูลเชิงพรรณนาวิเคราะห์ประกอบตารางเพื่อช่วยให้เข้าใจได้ง่ายและชัดเจนขึ้น

ผลการวิจัย

1. คุณสมบัติร่วมทางความหมายของหมวดหมู่ในแต่ละคู่คำศัพท์

จากการศึกษา ผู้วิจัยได้คัดเลือกคำศัพท์จากพจนานุกรมไทพวนตั้งแต่หมวด ก. ถึง ฮ. ที่ระบุชนิดของคำว่าเป็นได้ทั้งคำนาม (น.) และคำกริยา (ก.) โดยพบข้อมูลรวมทั้งสิ้น 73 คำ เมื่อนำความหมายของคำศัพท์คู่คำนาม-กริยาจากพจนานุกรมมาวิเคราะห์คุณสมบัติร่วมทางความหมายของหมวดหมู่ในแต่ละคู่คำศัพท์ พบกลุ่มคำพ้องที่ไม่ปรากฏคุณสมบัติร่วมของหมวดหมู่ระหว่างคำนามและคำกริยา จำนวน 47 คำ คิดเป็นร้อยละ 64.38 ได้แก่คำว่า ก้วง กวด กะ กา เกือ แก่ง ขาง ชิง คน คั้ง เค้างวม งา จ่าม ใจ ซ้อน ชาว ไช ญิง ดอย ต่อ ตอง ตัก เต้า เตาะ ทอย บ่า บาด บ้าน ฟด มอด มั่น มาด ยอ วัด สะ สัต สาว หน หลอน หลาม ทอน เหาะ แห อั้ง สะ ฮาว และพบกลุ่มที่ปรากฏคุณสมบัติร่วมของหมวดหมู่ระหว่างคำนามและคำกริยา จำนวน 26 คำ คิดเป็นร้อยละ 36.62 ได้แก่คำว่า กวัก กั้น ก้า ก่าน ชี้ คอน คิ้ว โคม ชก ซา ซาง ตาบ ไถ ทั้ง ปะ เปี้ย ยา ญา ล้อ ลิ สา สุ่ม เสิง หล่ม ทาบ หีบ

2. ความเชื่อมโยงทางความหมายและความเป็นต้นแบบของคู่คำนาม-กริยาในภาษาไทย

ในด้านความเชื่อมโยงทางความหมายของคู่คำนาม-กริยาในภาษาไทย สามารถวิเคราะห์จากคุณสมบัติร่วมทางความหมายในหมวดหมู่ของคู่คำนาม-กริยาเรียงลำดับอักษร ก-ฮ ได้ดังตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 1 การวิเคราะห์คุณสมบัติทางความหมายของคู่คำนาม-กริยา¹

ลำดับ	คำศัพท์	คุณสมบัติทางความหมาย ของคำนาม				คุณสมบัติทางความหมาย ของคำกริยา			
1	ก๊วก	+ เครื่องสาน + เส้นด้าย + ม้วน				+ เครื่องสาน + เส้นด้าย + ม้วน + การกระทำ			
เข้าเกณฑ์ความเป็นต้นแบบ ²		(1)	(2)	(3)	(4)	(1)	(2)	(3)	(4)
		✓	✓			✓	✓	✓	✓
2	กั้น	+ เป็นแท่ง + ไข้วจับ + ส่วนเชื่อมต่อ				+ ตัดเป็นวง + ตันไม้ + การกระทำ			
เข้าเกณฑ์ความเป็นต้นแบบ		(1)	(2)	(3)	(4)	(1)	(2)	(3)	(4)
		✓	✓	✓		✓	✓	✓	✓
3	ก้า	+ <u>ตันข้าว</u> + ตันอ่อน				+ <u>ตันพืช</u> + ตันอ่อน + เพาะปลูก + การกระทำ			
เข้าเกณฑ์ความเป็นต้นแบบ		(1)	(2)	(3)	(4)	(1)	(2)	(3)	(4)
		✓	✓	✓		✓	✓	✓	✓
4	ก่าน	+ ลวดลาย + ต่างสี				+ ลวดลาย + ต่างสี + พื้นผิว + การกระทำ			
เข้าเกณฑ์ความเป็นต้นแบบ		(1)	(2)	(3)	(4)	(1)	(2)	(3)	(4)
		✓	✓			✓	✓	✓	✓
5	ซี่	+ <u>สิ่งปฏิกล</u> + ระบบย่อยอาหาร + ออกจากร่างกาย				+ <u>สิ่งปฏิกล</u> + ระบบย่อยอาหาร + ออกจากร่างกาย + การกระทำ			
เข้าเกณฑ์ความเป็นต้นแบบ		(1)	(2)	(3)	(4)	(1)	(2)	(3)	(4)
		✓	✓	✓	✓	✓	✓		
6	คอน	+ <u>แท่งไม้</u> + สัตว์ปีก + ใช้ <u>เท้าเกาะ</u>				+ <u>แท่งไม้</u> + <u>ใช้มือจับ</u> + <u>ลงน้ำหนัก</u> + การกระทำ			
เข้าเกณฑ์ความเป็นต้นแบบ		(1)	(2)	(3)	(4)	(1)	(2)	(3)	(4)
		✓	✓	✓		✓	✓	✓	✓

¹เครื่องหมายและสัญลักษณ์ที่ใช้ในการแสดงผลในตารางมีดังนี้

“+” หมายถึง คุณสมบัติทางความหมายของคำศัพท์เฉพาะที่ปรากฏ ซึ่งจะไม่ใช้เครื่องหมาย “-” เพื่อแสดงความไม่ปรากฏ

“±” หมายถึง คุณสมบัติทางความหมายที่มีความหลากหลาย คืออาจมีหรือไม่มีจะเป็นไปตามบริบทที่กล่าวถึง

“อักษรตัวหนา” หมายถึง คุณสมบัติร่วมทางความหมาย

“คำขีดเส้นใต้” หมายถึง คุณสมบัติทางความหมายที่มีความเชื่อมโยงกัน หากเชื่อมโยงหลายคุณสมบัติจะใช้ตัวเลขกำกับ

²เกณฑ์พิจารณาต้นแบบ ได้แก่ (1) เป็นคำศัพท์พื้นฐานที่เป็นหน่วยคำเดียว (2) ผู้ใช้ภาษาเข้าใจได้ทันทีเมื่อเอ่ยถึงคำนั้น (3) ไม่ใช้การอ้างอิงความหมายจากคำอื่นในหมวดหมู่ (4) ไม่ใช่คำศัพท์นั้นเฉพาะกับสิ่งใดเพียงสิ่งหนึ่ง

ตารางที่ 1 การวิเคราะห์คุณสมบัติทางความหมายของคู่คำนาม-กริยา¹ (ต่อ)

ลำดับ	คำศัพท์	คุณสมบัติทางความหมาย ของคำนาม				คุณสมบัติทางความหมาย ของคำกริยา			
7	คั่ว	+ อาหาร + ไม้ใช้น้ำมัน		+ ใช้ความร้อน + คนไปมา		+ อาหาร + ไม้ใช้น้ำมัน + การกระทำ		+ ใช้ความร้อน + คนไปมา	
เข้าเกณฑ์ความเป็นต้นแบบ		(1)	(2)	(3)	(4)	(1)	(2)	(3)	(4)
		✓	✓			✓	✓	✓	✓
8	โคม	+ ข้าวต้มมัด		+ ประกอบ		+ ครอบ + การกระทำ		+ ประกอบ	
เข้าเกณฑ์ความเป็นต้นแบบ		(1)	(2)	(3)	(4)	(1)	(2)	(3)	(4)
		✓	✓			✓	✓	✓	✓
9	ชก	+ เครื่องมือ (1) + กระแทก		+ มี 2 ส่วน (2) + บดข้าว		+ มือ (1) + กระแทก		+ มีวัตถุถูกกระทำ (2) + การกระทำ	
เข้าเกณฑ์ความเป็นต้นแบบ		(1)	(2)	(3)	(4)	(1)	(2)	(3)	(4)
		✓	✓			✓	✓	✓	✓
10	ชา	+ น้ำเต้า + ครอบ		+ ไม้ไผ่ + ห้อย		+ น้ำหนัก + ห้อย		+ สมดุล + การกระทำ	
เข้าเกณฑ์ความเป็นต้นแบบ		(1)	(2)	(3)	(4)	(1)	(2)	(3)	(4)
		✓	✓			✓	✓	✓	✓
11	ซาง	+ โโรค + เด็ก		+ เม็ดฝุ่นในคอ		+ โรค + ร้องครวญคราง		+ รู้สึกไม่สบาย	
เข้าเกณฑ์ความเป็นต้นแบบ		(1)	(2)	(3)	(4)	(1)	(2)	(3)	(4)
		✓	✓	✓	✓	✓	✓		
12	ตาบ	+ รอยนูน + ร่างกายมนุษย์		+ มองเห็นชัด		+ รอยนูน + วัสดุ + การกระทำ		+ มองเห็นชัด + ปิดทับ	
เข้าเกณฑ์ความเป็นต้นแบบ		(1)	(2)	(3)	(4)	(1)	(2)	(3)	(4)
		✓	✓			✓	✓	✓	✓
13	ไถ	+ เครื่องมือ + พลิกดิน		+ ทำนา		+ เครื่องมือ + พลิกดิน		+ ทำนา + กระทำโดยการดันไป	

ตารางที่ 1 การวิเคราะห์คุณสมบัติทางความหมายของคู่คำนาม-กริยา¹ (ต่อ)

ลำดับ	คำศัพท์	คุณสมบัติทางความหมาย ของคำนาม				คุณสมบัติทางความหมาย ของคำกริยา			
		(1)	(2)	(3)	(4)	(1)	(2)	(3)	(4)
	เข้าเกณฑ์ความเป็นต้นแบบ	(1)	(2)	(3)	(4)	(1)	(2)	(3)	(4)
		✓	✓			✓	✓	✓	✓
14	ทั้ง	+ ฐานหลัก + รองรับ + กระแตก				± วัตถุ ± ลม + การกระทำ			
	เข้าเกณฑ์ความเป็นต้นแบบ	(1)	(2)	(3)	(4)	(1)	(2)	(3)	(4)
		✓	✓			✓	✓	✓	✓
15	ปะ	+ อวัยวะ + พุด + กินอาหาร				+ อวัยวะ + พุด + การกระทำ			
	เข้าเกณฑ์ความเป็นต้นแบบ	(1)	(2)	(3)	(4)	(1)	(2)	(3)	(4)
		✓	✓	✓	✓	✓	✓		
16	เปีย	+ เครื่องมือ + เส้นด้าย + ม้วน				+ เครื่องมือ ± เส้นด้าย ± ม้วน ± ปั่น + การกระทำ			
	เข้าเกณฑ์ความเป็นต้นแบบ	(1)	(2)	(3)	(4)	(1)	(2)	(3)	(4)
		✓	✓			✓	✓	✓	✓
17	ยา	+ รักษาโรค + บริโภค				+ รักษาโรค + การกระทำ			
	เข้าเกณฑ์ความเป็นต้นแบบ	(1)	(2)	(3)	(4)	(1)	(2)	(3)	(4)
		✓	✓			✓	✓	✓	✓
18	ญา	+ อาหาร + คลุกเคล้า				+ อาหาร + คลุกเคล้า + การกระทำ			
	เข้าเกณฑ์ความเป็นต้นแบบ	(1)	(2)	(3)	(4)	(1)	(2)	(3)	(4)
		✓	✓		✓	✓	✓	✓	✓
19	ลื้อ	+ พาหนะ + บรรทุก + หมุนเคลื่อนที่				+ มือ + ปั่น + ทรงกลม + การกระทำ			
	เข้าเกณฑ์ความเป็นต้นแบบ	(1)	(2)	(3)	(4)	(1)	(2)	(3)	(4)
		✓	✓			✓	✓	✓	✓
20	ลิ	+ กิ่งไม้ + หัก + ค้างอยู่				+ กิ่งไม้ + หัก + การกระทำ			

ตารางที่ 1 การวิเคราะห์คุณสมบัติทางความหมายของคู่คำนาม-กริยา¹ (ต่อ)

ลำดับ	คำศัพท์	คุณสมบัติทางความหมาย ของคำนาม				คุณสมบัติทางความหมาย ของคำกริยา			
		(1)	(2)	(3)	(4)	(1)	(2)	(3)	(4)
	เข้าเกณฑ์ความเป็นต้นแบบ	(1)	(2)	(3)	(4)	(1)	(2)	(3)	(4)
		✓	✓			✓	✓	✓	✓
21	สา	+ เครื่องมือ + ปลา	+ ตายาย + ร่องจังหวะเวลา			+ หยุดพัก + การกระทำ	+ กิจกรรม		
	เข้าเกณฑ์ความเป็นต้นแบบ	(1)	(2)	(3)	(4)	(1)	(2)	(3)	(4)
		✓	✓	✓		✓	✓	✓	✓
22	สุม	+ <u>ต้นไม้</u> (1)	+ <u>อยู่เป็นกลุ่ม</u> (2)			+ <u>เชื้อเพลิง</u> (1) + ลูกไหม้	+ <u>วางทับรวมกัน</u> (2) + การกระทำ		
	เข้าเกณฑ์ความเป็นต้นแบบ	(1)	(2)	(3)	(4)	(1)	(2)	(3)	(4)
		✓	✓			✓	✓	✓	✓
23	เล็ง	+ เครื่องสาน + กรอง	+ ร่อน			+ เครื่องสาน + กรอง	+ ร่อน + การกระทำ		
	เข้าเกณฑ์ความเป็นต้นแบบ	(1)	(2)	(3)	(4)	(1)	(2)	(3)	(4)
		✓	✓			✓	✓	✓	✓
24	หล่ม	+ หลุมยุบ	+ โคลน			+ หลุมยุบ + การเหยียบ	+ โคลน		
	เข้าเกณฑ์ความเป็นต้นแบบ	(1)	(2)	(3)	(4)	(1)	(2)	(3)	(4)
		✓	✓			✓	✓	✓	✓
25	หาบ	+ ภาชนะ + <u>ขังตวงวัด</u>	+ เมล็ดพืช			+ ภาชนะ + แบก	+ <u>2 ข้าง</u> + เคลื่อนที่ + การกระทำ		
	เข้าเกณฑ์ความเป็นต้นแบบ	(1)	(2)	(3)	(4)	(1)	(2)	(3)	(4)
		✓	✓			✓	✓	✓	✓
26	หีบ	+ ภาชนะ + สี่เหลี่ยม + <u>ปิดสนิท</u>	+ ขนาดใหญ่ + มีฝา			+ เครื่องมือ ± ฝ้าย/นุ่น + การกระทำ	+ <u>บีบแน่น</u> ± อ้อย		
	เข้าเกณฑ์ความเป็นต้นแบบ	(1)	(2)	(3)	(4)	(1)	(2)	(3)	(4)
		✓	✓			✓	✓	✓	✓

จากข้อมูลข้างต้นสามารถแสดงการพรรณนาวิเคราะห์จำแนกเป็น 3 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มคู่คำศัพท์ที่มีคุณสมบัติทางความหมายร่วมกันทั้งหมด กลุ่มคู่คำศัพท์ที่มีคุณสมบัติทางความหมายร่วมกันบางส่วน และกลุ่มคู่คำศัพท์ที่ไม่มีคุณสมบัติทางความหมายร่วมกันแต่มีความเชื่อมโยงกัน ดังนี้

2.1 คู่คำศัพท์ที่มีคุณสมบัติทางความหมายร่วมกันทั้งหมด คือ มีคุณสมบัติทางความหมายตรงกัน เพียงเพิ่มคุณสมบัติของการกระทำเข้าไปในคำกริยา ซึ่งจากข้อมูลมีจำนวน 7 คำ ได้แก่ *กั๊ก* *ซี้* *คั่ว* *ไถ* *ญา* *เส็ง* *หล่ม* ดังต่อไปนี้

- 1) *กั๊ก* เมื่อเป็นคำนามหมายถึงเครื่องมือสำหรับปั่นเพื่อเก็บเส้นด้าย เมื่อเป็นคำกริยาหมายถึงใช้มือหมุนเครื่องมือเพื่อม้วนเก็บเส้นด้าย มีคุณสมบัติทางความหมายร่วมกันคือ *เครื่องสาน* *เส้นด้าย* *ม้วน* ต้นแบบของคู่คำเป็นคำกริยา เนื่องจากเมื่อเป็นคำกริยานอกจากจะใช้ในหมวดหมู่ความหมายการทอผ้าแล้วยังสามารถใช้กับหมวดหมู่ความหมายอื่นที่มีการแสดงกริยาอาการเช่นนั้นด้วย เช่น *กั๊กมือ* แต่คำนามจะใช้หมายถึงสิ่งนั้นเพียงสิ่งเดียวและมีการให้ความหมายโดยอ้างอิงคำกริยา
- 2) *ซี้* เมื่อเป็นคำนามหมายถึงอุจจาระ เมื่อเป็นคำกริยาหมายถึงถ่ายอุจจาระ มีคุณสมบัติทางความหมายร่วมกันคือ *สิ่งปฏิบัติ* *ระบบย่อยอาหาร* *ออกจากร่างกาย* ต้นแบบของคู่คำเป็นคำนาม เนื่องจากคำนามสามารถนำไปขยายความหมายประกอบคำอื่น ๆ ได้อีกหลากหลาย เช่น *ซี้ย้าย* *ซี้เท่อ* แต่คำกริยาจะบ่งถึงอาการอย่างเดียว และการให้ความหมายของคำกริยาจะต้องใช้การอ้างอิงถึงคำนามเสมอ
- 3) *คั่ว* เมื่อเป็นคำนามหมายถึงอาหารประเภทหนึ่ง เมื่อเป็นคำกริยาหมายถึงกริยาการประกอบอาหาร มีคุณสมบัติทางความหมายร่วมกันคือ *อาหาร* *ใช้ความร้อน* *ไม่ใช้น้ำมัน* *คนไปมา* ต้นแบบของคู่คำเป็นคำกริยา เนื่องจากคำกริยาสามารถนำไปใช้ได้อย่างหลากหลายในความหมายว่าลักษณะอาการเช่นนั้น เช่น

น้องคั่วเม็ดมะขาม น้องคั่วเกลือ แต่คำนามจะจำกัดใช้เฉพาะระบุประเภทอาหาร การอธิบายความต้องอ้างอิงคำกริยา และมักต้องอ้างอิงถึงคำประกอบคำอื่น เช่น คั่วหอย (แกงคั่วหอย) คั่วไก่ (แกงคั่วไก่)

- 4) ไถ เมื่อเป็นคำนามหมายถึงคันไถ เมื่อเป็นคำกริยาหมายถึงการใช้เครื่องมือพลิกดิน พลิกดินโดยการดันไป มีคุณสมบัติทางความหมายร่วมกันคือ เครื่องมือ ทำนา พลิกดิน ต้นแบบของคู่คำเป็นคำกริยา เนื่องจากคำกริยาสามารถใช้กับหมวดหมู่ความหมายอื่นได้ทั่วไป เช่น ไถกับพื้น ไถผม แต่คำนามนั้นจะหมายถึงสิ่งนั้นเพียงสิ่งเดียวและต้องอธิบายความหมายโดยอ้างอิงกับคำกริยาเสมอ
- 5) ญ่า เมื่อเป็นคำนามหมายถึงอาหารประเภทยำ เมื่อเป็นคำกริยาหมายถึงประกอบอาหารโดยการเคล้าคละปะปนวัตถุดิบ มีคุณสมบัติทางความหมายร่วมกันคือ อาหาร คลุกเคล้า ต้นแบบของคู่คำเป็นคำกริยา เนื่องจากคำกริยาสามารถนำไปใช้ได้หลากหลายหมวดหมู่ความหมาย เช่น แม่ญ่าขึ้น แม่ญ่าหมาโอ แต่คำนามจะจำกัดใช้เฉพาะระบุประเภทอาหาร การอธิบายความหมายต้องอ้างอิงคำกริยา
- 6) เสิง เมื่อเป็นคำนามหมายถึงตะแกรงที่ใช้สำหรับร่อนรำข้าวหรือแป้ง มีหลายชนิด เมื่อเป็นคำกริยาหมายถึงร่อนสิ่งของต่างๆ เพื่อแยกส่วนที่หยาบกับส่วนที่ละเอียดออกจากกัน มีคุณสมบัติทางความหมายร่วมกันคือ เครื่องสาน ร่อน กรอง ต้นแบบของคู่คำเป็นคำกริยา เนื่องจากคำกริยาสามารถใช้กับหมวดหมู่ความหมายอื่นได้ทั่วไป เช่น เสิงแป้ง เสิงซีฟ่อน แต่คำนามจะหมายถึงสิ่งนั้นเพียงสิ่งเดียว และการให้ความหมายของคำนามจะต้องใช้การอ้างอิงถึงคำกริยา

- 7) **หล่ม** เมื่อเป็นคำนามหมายถึงบริเวณที่ลุ่มที่มีโคลนลึกลับลงไป เมื่อเป็นคำกริยาหมายถึงเหยียบดินโคลนจมลงไป มีคุณสมบัติทางความหมายร่วมกันคือ **หลุมยุบ โคลน ต้นแบบของคู่คำเป็นคำกริยา** เนื่องจากคำกริยาสามารถอธิบายความหมายได้ และอาจใช้ได้กับความหมายที่กว้างขวางครอบคลุมไปถึงหลุมยุบที่แห้งได้ แต่คำนามนั้นจะหมายถึงสิ่งที่มีลักษณะตรงตามนั้น และต้องอธิบายความหมายโดยอ้างอิงกับคำกริยาเสมอ

2.2 **คู่คำศัพท์ที่มีคุณสมบัติทางความหมายร่วมกันบางส่วน** คือ มีคุณสมบัติทางความหมายตรงกันบางส่วน โดยอาจมีคุณสมบัติอื่นที่เชื่อมโยงกันหรือไม่ก็ได้ และเพิ่มคุณสมบัติของการกระทำเข้าไปในคำกริยา ซึ่งจากข้อมูลมีจำนวน 14 คำ ได้แก่ **ก้า ก่าน คอน โคม ชก ซา ซาง ตาบ ทั้ง ปะ เปีย ยา ลิ หาบ**

- 1) **ก้า** เมื่อเป็นคำนามหมายถึงต้นกล้าข้าว เมื่อเป็นคำกริยาหมายถึงการเพาะเมล็ดพืชก่อนนำไปปลูก มีคุณสมบัติทางความหมายร่วมกันคือ **ต้นอ่อน** มีคุณสมบัติที่เชื่อมโยงกันคือ **ต้นข้าว-ต้นพืช** กล่าวคือ ต้นข้าวก็คือพืชชนิดหนึ่ง **ต้นแบบของคู่คำเป็นคำกริยา** เนื่องจากคำกริยานั้นไม่เจาะจงว่าใช้กับพืชชนิดใดชนิดหนึ่งสามารถใช้ได้กับพืชอื่น ๆ เช่น ผักกาด หม่าเผ็ด แต่คำนามถูกเฉพาะเจาะจงไปยังพืชชนิดเดียว
- 2) **ก่าน** เมื่อเป็นคำนามหมายถึงรอยต่าง เมื่อเป็นคำกริยาหมายถึงการระบายหรือผันกระดาศหลายสีลงบนวัสดุต่าง ๆ ให้เกิดเป็นสีที่ต่างกัน มีคุณสมบัติทางความหมายร่วมกันคือ **ลวดลาย ต่างสี ต้นแบบของคู่คำเป็นคำกริยา** เนื่องจากคำกริยาสามารถใช้กับสิ่งต่าง ๆ ที่อยู่คนละหมวดหมู่ความหมายได้ทั่วไป เช่น ก่านทางบั้งไฟ ก่านคา แต่คำนามจะใช้ในความหมายเฉพาะเพียงความหมายเดียว
- 3) **คอน** เมื่อเป็นคำนามหมายถึงไม้ที่ทำไว้ให้นกหรือไก่มาเกาะ เมื่อเป็นคำกริยาหมายถึงใช้ไม้หาบของที่มีของอยู่ปลายไม้หนัก

ไปข้างเดียว ปลายไม้ อีกด้านหนึ่งใช้มือถ่วงไว้ มีคุณสมบัติทางความหมายร่วมกันคือ แทงไม้ มีคุณสมบัติที่เชื่อมโยงกันคือ ใช้ทำเกาะ-ใช้มือจับ กล่าวคือ เป็นการใช้อวัยวะบางส่วนยึดไว้ ต้นแบบของคู่คำเป็นคำกริยา เนื่องจากคำกริยานั้นมีความหมายที่ใช้กับสิ่งต่าง ๆ ได้หลากหลายไม่เจาะจง เช่น คอนไม้ คอนน้ำ แต่คำนามถูกเจาะจงถึงสิ่งของที่มีการใช้งานเฉพาะอย่าง

- 4) โคม เมื่อเป็นคำนามหมายถึงลักษณะมัดของข้าวต้มมัด เมื่อเป็นคำกริยาหมายถึงคร่อม ทับลงไป มีคุณสมบัติทางความหมายร่วมกันคือ ประกบ ต้นแบบของคู่คำเป็นคำกริยา เนื่องจากคำกริยานั้นสามารถใช้ได้ในหลายหมวดหมู่ความหมายที่มีลักษณะเช่นนั้น เช่น โคมไม้ โคมไฟ แต่คำนามจะต้องอ้างอิงความหมายจากคำกริยาและมีการใช้อย่างเฉพาะเจาะจง
- 5) ชก เมื่อเป็นคำนามหมายถึงครกกระต๋องหรือครกตำข้าว เมื่อเป็นคำกริยาหมายถึงชก ต่อย มีคุณสมบัติทางความหมายร่วมกันคือ กระแทก มีคุณสมบัติที่เชื่อมโยงกันคือ เครื่องมือ-มือมี 2 ส่วน-มีวัตถุถูกกระทำ กล่าวคือ มีลักษณะเป็นเครื่องใช้แทนมือมนุษย์ และประกอบด้วยฝ่ายกระทำและถูกกระทำ ต้นแบบของคู่คำเป็นคำกริยา เนื่องจากคำกริยานั้นสามารถใช้ได้ในหลายหมวดหมู่ความหมาย เช่น ชกคน ชกลม แต่คำนามจะมีความหมายเฉพาะถึงสิ่งนั้น
- 6) ซา เมื่อเป็นคำนามหมายถึงโครงไม้ไผ่สานหุ้มน้ำเต้าใส่ น้ำ ป้องกันไม่ให้แตกได้ง่าย มีหรือย เชือกสำหรับสะพายหรือหาบ เมื่อเป็นคำกริยาหมายถึงการถ่วงน้ำหนักให้สมดุลกัน มีคุณสมบัติทางความหมายร่วมกันคือ ห้อย ต้นแบบของคู่คำเป็นคำกริยา เนื่องจากคำกริยานั้นสามารถใช้ได้ในหลายหมวดหมู่ความหมายที่มีลักษณะเช่นนั้น เช่น ซาเข้า ซาน้ำ แต่คำนามจะต้องอ้างอิงความหมายจากคำกริยาและมีการใช้อย่างเฉพาะเจาะจง

- 7) **ซาง** เมื่อเป็นคำนามหมายถึงโรคของเด็กหรือเด็กอ่อนที่ขึ้นภายในลำคอเป็นเม็ด ๆ เมื่อเป็นคำกริยาหมายถึงร้องครางด้วยความเจ็บปวดหรือไม่สบาย มีคุณสมบัติทางความหมายร่วมกันคือ **โรค** มีคุณสมบัติที่เชื่อมโยงกันคือ **เม็ดผื่นในคอ-รู้สึกไม่สบาย** กล่าวคือ การมีสิ่งแปลกปลอมเกิดขึ้นในร่างกายย่อมทำให้เกิดความรู้สึกไม่สบายตัว ต้นแบบของคู่คำเป็นคำนาม เนื่องจากคำนามนั้นมีลักษณะเป็นชื่อเฉพาะและสามารถเป็นคำบ่งกลุ่มนามของชื่อย่อยอื่น ๆ เช่น ซางน้ำ ซางเพลิง แต่คำกริยาจะต้องอ้างอิงความหมายจากคำนาม
- 8) **ตาบ** เมื่อเป็นคำนามหมายถึงรอยแผลเป็นขนาดใหญ่ตามร่างกายที่มองเห็นได้ชัด เมื่อเป็นคำกริยาหมายถึงการปะหรือเอาวัตถุเช่นผ้าหรือไม้มาปิดทับส่วนที่ชำรุดเป็นช่องเป็นรู มีคุณสมบัติทางความหมายร่วมกันคือ **รอยนูน มองเห็นชัด** ต้นแบบของคู่คำเป็นคำกริยา เนื่องจากคำกริยานั้นสามารถใช้ได้ในหลายหมวดหมู่ความหมายที่มีลักษณะเช่นนั้น เช่น ตาบฝ่า ตาบผ้า แต่คำนามจะต้องอ้างอิงความหมายจากคำกริยาและมีการใช้อย่างเฉพาะเจาะจง
- 9) **ทั้ง** เมื่อเป็นคำนามหมายถึงแท่งเหล็กที่ใช้รองรับในการตีเหล็กหรือโลหะต่าง ๆ เมื่อเป็นคำกริยาหมายถึงกระแทกลงไปอย่างแรง มีคุณสมบัติทางความหมายร่วมกันคือ **กระแทก** ต้นแบบของคู่คำเป็นคำกริยา เนื่องจากคำกริยานั้นสามารถใช้ได้ในหลายหมวดหมู่ความหมายที่มีลักษณะเช่นนั้น เช่น ลมทั้ง ไม้ทั้ง แต่คำนามจะต้องอ้างอิงความหมายจากคำกริยาและมีการใช้อย่างเจาะจงเฉพาะสิ่งนั้น
- 10) **ปะ** เมื่อเป็นคำนามหมายถึงอวัยวะปาก เมื่อเป็นคำกริยาหมายถึงถึงพูดหรือเปล่งเสียงเป็นถ้อยคำ มีคุณสมบัติทางความหมายร่วมกันคือ **อวัยวะ พูด** ต้นแบบของคู่คำเป็นคำนาม เนื่องจาก

คำนามนั้นมีลักษณะเป็นชื่อเฉพาะและสามารถประกอบใช้ในต่างหมวดหมู่ความหมายได้เช่น ปะบอน ปะบ้อง แต่คำกริยาจะต้องอ้างอิงความหมายจากคำนามเสมอ

- 11) เปีย เมื่อเป็นคำนามหมายถึงเครื่องมือมันเส้นด้ายทำเป็นใจ เมื่อเป็นคำกริยาหมายถึงใช้เครื่องมือปั่นแยกเมล็ดนุ่นหรือเมล็ดฝ้ายออกจากปุยแล้วมันเส้นด้ายทำเป็นใจ มีคุณสมบัติทางความหมายร่วมกันคือ เครื่องมือ เส้นด้าย ม้วน ต้นแบบ ของคู่คำเป็นคำกริยา เนื่องจากคำกริยานั้นสามารถใช้ได้ในหลายหมวดหมู่ความหมายที่มีลักษณะเช่นนั้น เช่น เปียฝ้าย เปียนุ่น แต่คำนามจะต้องอ้างอิงความหมายจากคำกริยาและมีการใช้อย่างเจาะจงเฉพาะสิ่งนั้น
- 12) ยา เมื่อเป็นคำนามหมายถึงยาสูบหรือยารักษาโรค เมื่อเป็นคำกริยาหมายถึงรักษาตัวจากการเจ็บป่วยหรือรักษาโรค มีคุณสมบัติทางความหมายร่วมกันคือ รักษาโรค ต้นแบบของคู่คำเป็นคำกริยา เนื่องจากคำกริยานั้นสามารถใช้ได้ในหลายหมวดหมู่ความหมายหรือขยายความหมายไปยังสิ่งอื่นที่ความหมายเลื่อนไหลไปจากโรคภัยไข้เจ็บได้ เช่น ยาเหื้อ ยาฮ่อง แต่คำนามจะต้องอ้างอิงความหมายจากคำกริยาและมีการใช้อย่างเฉพาะเจาะจง
- 13) ลิ เมื่อเป็นคำนามหมายถึงกิ่งไม้ที่หักแต่ยังค้างอยู่บนต้นไม้ เมื่อเป็นคำกริยาหมายถึงหักกิ่งไม้ มีคุณสมบัติทางความหมายร่วมกันคือ กิ่งไม้ หัก ต้นแบบของคู่คำเป็นคำกริยา เนื่องจากคำกริยานั้นสามารถใช้ได้กับสิ่งต่าง ๆ ที่เป็นแนวเทียบกับต้นแบบ เช่น ลิกิ่ง ลิเบอ แต่คำนามจะต้องมีการใช้ร่วมกับคำศัพท์อื่นเป็นไม้อลิ และใช้ในความหมายเฉพาะเจาะจง
- 14) หาบ เมื่อเป็นคำนามหมายถึงชื่อมาตราชั่ง คือ 1 หาบเท่ากับ 60 กิโลกรัม เมื่อเป็นคำกริยาหมายถึงหาบหรือเอาของห้อยปลายคาน 2 ข้างแล้วแบกกลางคานพาไป มีคุณสมบัติ

ทางความหมายร่วมกันคือ *ภาชนะ* มีคุณสมบัติที่เชื่อมโยงกันคือ *ซึ่งตวงวัด-2 ข้าง* กล่าวคือ มาตราซึ่งตวงวัดในสมัยก่อนจะนำสิ่งของบรรจุพอดีกับภาชนะ 2 ใบที่คนสามารถแบกไหว เพื่อถ่วงน้ำหนัก ต้นแบบของคู่คำเป็นคำกริยา เนื่องจากคำกริยานั้นสามารถใช้ได้หลายหมวดหมู่ความหมาย เช่น หาบน้ำ หาบเข้า แต่คำนามจะมีความหมายเฉพาะถึงสิ่งนั้น

2.3 คู่คำศัพท์ที่ไม่มีคุณสมบัติทางความหมายร่วมกันแต่มีความเชื่อมโยงกัน คือไม่มีคุณสมบัติทางความหมายตรงกันเลย แต่มีบางคุณสมบัติที่สามารถเชื่อมโยงกันได้ และเพิ่มคุณสมบัติของการกระทำเข้าไปในคำกริยา ซึ่งจากข้อมูลมีจำนวน 5 คำ ได้แก่ *กั้น ล้อ สา สุ่ม หีบ*

- 1) *กั้น* เมื่อเป็นคำนามหมายถึงด้ามของร่มหรือกระบวยตักน้ำ เมื่อเป็นคำกริยาหมายถึงควั่นไม้ มีคุณสมบัติที่เชื่อมโยงกันคือ *ส่วนเชื่อมต่อ-ตัดเป็นวง* กล่าวคือ ส่วนด้ามของร่มหรือกระบวยนั้นจะมีการประดิษฐ์ตกแต่งตามความต้องการของผู้ทำ ส่วนใหญ่จะมีการใช้ข้อมือคมตัดหรือแกะลายและสวมด้ามเข้ากับเครื่องใช้นั้น ๆ ซึ่งมีความเชื่อมโยงกับการใช้มีดควั่นไม้หรือกั้งไม้เพื่อวัตถุประสงค์ต่าง ๆ ต้นแบบของคู่คำเป็นคำกริยา เนื่องจากคำกริยานั้นสามารถใช้ได้หลายหมวดหมู่ความหมาย เช่น กั้นไม้ กั้นอ้อย แต่คำนามจะใช้ในความหมายเฉพาะถึงสิ่งนั้น
- 2) *ล้อ* เมื่อเป็นคำนามหมายถึงเกวียนที่ใช้ลากหรือบรรทุกทุกสิ่งของต่าง ๆ เมื่อเป็นคำกริยาหมายถึงการใช้อุ้งมือทั้งสองข้างปั้นดินหรือวัสดุอื่นให้กลม มีคุณสมบัติที่เชื่อมโยงกันคือ *หมุนเคลื่อนที่-ทรงกลม* กล่าวคือ พาหนะชนิดนี้มีส่วนประกอบที่เป็นวงกลมขนาดใหญ่ใช้หมุนเพื่อให้เคลื่อนที่ไปได้เป็นจุดเด่นที่ถูกขบเน้น ต้นแบบของคู่คำเป็นคำกริยา เนื่องจากคำกริยานั้นสามารถใช้ได้หลายหมวดหมู่ความหมาย เช่น ล้อดิน ล้อแป้ง แต่คำนามจะใช้ในความหมายเฉพาะถึงสิ่งนั้น

- 3) **สา** เมื่อเป็นคำนามหมายถึงเครื่องมือตัดจับปลา เมื่อคนเห็นปลาเข้าไปข้างใต้ก็จะกระตุกเชือกที่ผูกติดกับตาข่ายให้หลุดลงมาครอบปลาไว้ เมื่อเป็นคำกริยาหมายถึงการขอยุ่ดพักชั่วคราวขณะกำลังเล่นหรือแข่งขัน มีคุณสมบัติที่เชื่อมโยงกันคือ รอจังหวะเวลา-หยุดพัก กล่าวคือ การใช้เครื่องมือจับปลาชนิดนี้นั้นต้องทำในเวลาที่เหมาะสมเช่นเดียวกับการขอเวลานอกก็ต้องมีเวลาที่เหมาะสมด้วย ต้นแบบของคู่คำเป็นคำกริยา เนื่องจากคำกริยานั้นสามารถใช้ได้หลายหมวดหมู่ความหมาย เช่น เล่น แข่งขัน แต่คำนามจะใช้ในความหมายเฉพาะถึงสิ่งนั้นสิ่งเดียว
- 4) **สุม** เมื่อเป็นคำนามหมายถึงลักษณะนามของต้นไม้ที่ขึ้นเป็นกลุ่ม เมื่อเป็นคำกริยาหมายถึงเอาเชื้อเพลิงเช่นไม้ทาบบนกองไฟให้ติดอยู่นาน ๆ มีคุณสมบัติที่เชื่อมโยงกันคือ ต้นไม้-เชื้อเพลิงอยู่เป็นกลุ่ม-วางทับรวมกัน กล่าวคือ เชื้อเพลิงที่มีจะนำมาจุดไฟนั้นจะทำจากส่วนของต้นไม้ และต้นไม้ที่ขึ้นอยู่รวมกันเป็นกลุ่มจะมีลักษณะที่มีจำนวนมากและซ้อนกันเป็นลักษณะเดียวกับการวางสิ่งของทับ ๆ ซ้อน ๆ กัน ต้นแบบของคู่คำเป็นคำกริยา เนื่องจากคำกริยานั้นสามารถใช้ได้หลายหมวดหมู่ความหมาย เช่น สุมขี้เหวี่ยง สุมเฟือง แต่คำนามจะใช้การให้ความหมายโดยการอ้างถึงคำกริยาและใช้เฉพาะในวงความหมายของพืชที่เป็นกอ
- 5) **หีบ** เมื่อเป็นคำนามหมายถึงกล่องสำหรับใส่เสื้อผ้าหรือสิ่งของต่าง ๆ เป็นรูปสี่เหลี่ยมมีฝาปิดได้อย่างมิดชิด เมื่อเป็นคำกริยาหมายถึงการใช้เครื่องมือแยกเมล็ดฝ้ายหรือนุ่นออกหรือการบีบเอาน้ำหวานออกจากลำอ้อย มีคุณสมบัติที่เชื่อมโยงกันคือ ปิดสนิท-บีบแน่น กล่าวคือ ลักษณะเด่นอย่างหนึ่งของหีบคือการปิดฝาดังสนิทแน่นซึ่งเป็นลักษณะเดียว

กับการแยกเมล็ดฝ้ายหรือขนุนและการบีบน้ำอ้อยที่ต้องใช้เครื่องมือ
ที่มีการบีบสิ่งเหล่านั้นให้แน่นจนแตกออก ต้นแบบของคู่คำเป็น
คำกริยา เนื่องจากคำกริยานั้นสามารถใช้ได้หลายหมวดหมู่
ความหมาย เช่น ทีบอ้อย ทีบฝ้าย แต่คำนามจะใช้ในความหมาย
เฉพาะถึงสิ่งนั้นสิ่งเดียว

สรุป

จากการศึกษาคำศัพท์จากพจนานุกรมไทยพจนที่ระบุชนิดของคำว่าเป็นได้ทั้ง
คำนามและคำกริยา พบคำศัพท์คู่คำนาม-กริยารวมทั้งสิ้น 73 คำ เมื่อนำความหมาย
ของคำศัพท์คู่คำนาม-กริยาตั้งกล่าวมาวิเคราะห์วิเคราะห์คุณสมบัติร่วมทางความหมาย
ของแต่ละคู่คำศัพท์ พบคำที่มีคุณสมบัติร่วมทางความหมายระหว่างคำนามและคำกริยา
จำนวน 26 คำ คิดเป็นร้อยละ 36.62

เมื่อวิเคราะห์ความสัมพันธ์ทางความหมายของคู่คำนาม-กริยาในภาษาไทย
สามารถจำแนกได้เป็นกลุ่มคู่คำศัพท์ที่มีคุณสมบัติทางความหมายร่วมกัน จำนวน 7 คำ
กลุ่มคู่คำศัพท์ที่มีคุณสมบัติทางความหมายร่วมกันบางส่วน จำนวน 14 คำ และกลุ่ม
คู่คำศัพท์ที่ไม่มีคุณสมบัติทางความหมายร่วมกันแต่มีความเชื่อมโยงกัน จำนวน 5 คำ
โดยสามารถวิเคราะห์ได้ว่ามีคำกริยาเป็นต้นแบบ จำนวน 23 คำ และมีคำนามเป็น
ต้นแบบ จำนวน 3 คำ

อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ

จากผลการศึกษาที่พบคู่คำนาม-กริยาที่มีความสัมพันธ์ทางความหมายถึง
ร้อยละ 36.62 แสดงให้เห็นกระบวนการขยายความหมายจากคำชนิดหนึ่งสู่คำอีกชนิด
ซึ่งจากข้อมูลแม้จะยังไม่ปรากฏแนวโน้มว่าเกิดกระบวนการกลายเป็นคำไวพจน์
อย่างชัดเจน แต่ก็ทำให้เห็นภาพของการเลื่อนไหลทางความหมายระหว่างหมวดหมู่คำนาม
และคำกริยาซึ่งถือว่าเป็นหมวดหมู่คำหลักในภาษาทุกภาษาในโลก การวิจัยนี้แสดงให้เห็นว่า
ชาวไทยพวนเลือกใช้คำศัพท์เดียวกันทำหน้าที่เป็นทั้งคำนามและคำกริยาเพื่อสื่อถึง
ความคิดและมุมมองที่มีต่อสิ่งที่คุ้นเคยและเป็นที่ยอมรับตรงกันระหว่างคนในสังคม

ตั้งผลการวิจัยที่แสดงให้เห็นว่าคู่คำนาม-กริยาที่มีความสัมพันธ์ทางความหมายกันนั้น จะเกี่ยวข้องกับกริยาการดำเนินชีวิต อาชีพ ความเป็นอยู่ และสิ่งแวดล้อมของชาวไทพวน เมื่อคนในสังคมคุ้นเคยกับสิ่งใดและมีมุมมองร่วมกันแล้ว ก็ไม่จำเป็นต้องประดิษฐ์คิดค้น ถ้อยคำขึ้นใช้ให้ยุ่งยากและสลับซับซ้อน แต่สามารถใช้คำเดิมมาขยายความหมายหรือ ขยายความสามารถในการสื่อสาร ซึ่งวัฒนธรรมการใช้ภาษาของชาวไทพวนนี้ก็แตกต่าง จากมุมมองของผู้ใช้ภาษาไทยมาตรฐานในหลายประการ สอดคล้องกับแนวความคิด ของ อัญชลี วงศ์วัฒนา, อรทัย ชินอัครพงศ์ และ อัจฉรา อังตระกูล (2560) ที่ว่าภูมิปัญญา ทางภาษาท้องถิ่นนั้นเป็นความชาญฉลาดของคนในท้องถิ่นที่จะแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นกับ การใช้ภาษาในท้องถิ่นของตน ซึ่งการนำคำที่มีอยู่เดิมมาสร้างเป็นคำใหม่ด้วยวิธีการต่าง ๆ ก็สามารถแสดงภาพพจน์ให้การสื่อสารสะดวกและชัดเจนยิ่งขึ้น

ในการวิจัยครั้งนี้เป็นการจัดหมวดหมู่ทางความหมายจากบทนิยามตาม พจนานุกรมภาษาไทยพจนานุกรมเท่านั้น แม้ผู้วิจัยสังเกตเห็นว่าคำศัพท์บางคำน่าจะมีลักษณะ ของการเป็นคู่คำนาม-กริยา โดยพิจารณาจากการที่ผู้วิจัยได้อาศัยอยู่ในชุมชนและ ค่อนข้างคุ้นเคยกับการใช้ภาษาไทยพวนมาเป็นระยะเวลายาวนาน แต่ก็ไม่สามารถนำมาเป็นส่วนหนึ่ง ของการวิเคราะห์ได้เนื่องจากไม่อยู่ในขอบเขตของการวิจัย เช่นคำว่า “ແງູ່” ที่หมายถึง “ปัสสาวะ” เมื่อเทียบกับหมวดหมู่การขับถ่ายที่มีสมาชิกหมวดหมู่เป็นคำว่า “ຂີ້” แล้ว น่าจะเป็นคู่คำนาม-กริยาเช่นเดียวกัน แต่พจนานุกรมก็ระบุเพียงเป็นคำกริยาเท่านั้น หรือ คำว่า “ວີ” ที่หมายถึง “พัด” ก็ระบุเพียงว่าเป็นคำนาม แต่ในนิยามของลูกคำกลับให้คำว่า “ວີຂ້າວເນີຍ” เป็นคำกริยา ซึ่งก็จะไม่ได้อยู่ในขอบเขตของการวิจัยเช่นเดียวกัน เนื่องจาก เป็นโครงสร้างประเภทคำประสม

อีกประการหนึ่ง หมวดหมู่ทางความหมายของแต่ละคู่คำนาม-กริยาที่นำเสนอ ในงานวิจัย อาจมีความคลุมเครือหรือไม่แยกความหมายตัดขาดจากกันในแต่ละหมวดหมู่ อย่างชัดเจน นั้นเป็นเพราะลักษณะธรรมชาติของภาษาที่มีการใช้จริงและยังคงเป็นภาษา ที่มีชีวิตนั้นจะมีความหมายและไวยากรณ์ที่มีความเคลื่อนที่และเคลื่อนไหวอยู่ตลอดเวลา ทำให้คำบางคำไม่ได้เป็นตัวแทนที่ดีที่สุดของหมวดหมู่ หรือคำบางคำอาจอยู่ใกล้ ความเป็นต้นแบบของหมวดหมู่มากกว่าอีกคำ ซึ่งเป็นปรากฏการณ์ตามแนวคิดทฤษฎี ต้นแบบของรอสช (Rosch, 1978 อ้างถึงใน โกสินทร์ ปัญญาอธิลิน, 2552, น. 9-10)

และเป็นสิ่งที่ยืนยันผลการศึกษาศึกษาของอัญชลี สิงห์น้อย (2551) และ อัญชลี สิงห์น้อย วงศ์วัฒนา (2555, น. 35-66; 2556, น. 1-34; 2561, น. 1-12) ว่าคำบางคำ กำลังอยู่ในช่วงของการเปลี่ยนแปลงหมวดหมู่ คำบางคำเป็นหมวดหมู่ไวยากรณ์ที่มีการปรับเปลี่ยนมาจากหมวดหมู่อื่น โดยการปรับเปลี่ยนนั้นเกิดขึ้นอยู่ตลอดเวลา จนอาจกล่าวได้ว่าคำในภาษามีความซับซ้อนและเลื่อนไหล ซึ่งอาจเกิดจากการสร้างคำใหม่หรือปรับเปลี่ยนความหมายก็ได้

ส่วนในประเด็นของผลการวิเคราะห์ความเป็นต้นแบบนั้นพบว่าคำต้นแบบของคู่คำเกือบทั้งหมดเป็นคำกริยา ซึ่งเป็นคำศัพท์ที่เกี่ยวข้องกับสิ่งแวดล้อมในชีวิตของชาวไทพวน แสดงให้เห็นร่องรอยทางภาษาว่าการขยายความหมายของคำหลายความหมายนั้นมักจะมีคำต้นแบบเป็นคำกริยา แต่มีอยู่เพียง 3 คำเท่านั้นที่ผลการวิเคราะห์แสดงให้เห็นว่าคำต้นแบบเป็นคำนาม ได้แก่คำว่า *ซี้ ซาง ปะ* ที่หมายถึงอุจจาระ โรคชาง และปาก ตามลำดับ เป็นที่น่าสังเกตว่าทั้งสามคำนี้ล้วนเกี่ยวข้องกับร่างกายมนุษย์ทั้งสิ้น จึงอาจสันนิษฐานได้ว่าการสร้างคำขึ้นใช้ในภาษานั้นหากมีความเกี่ยวข้องกับส่วนของร่างกายก็จะมีต้นแบบมาจากคำนาม ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดทางอรรถศาสตร์ปริชานว่า มโนทัศน์นั้นเกี่ยวข้องกับร่างกายของมนุษย์เป็นสำคัญ

ข้อเสนอแนะจากงานวิจัยครั้งนี้ ในประเด็นแรกเพื่อให้การศึกษาศาษา มีความสมบูรณ์และเป็นธรรมชาติ ผู้วิจัยเห็นว่าควรจะมีการเก็บข้อมูลภาคสนามจากผู้ใช้ภาษาไทยวน เนื่องจากผู้วิจัยพอจะมีพื้นฐานความเข้าใจเกี่ยวกับภาษาไทยวน จึงพบว่าการให้ความหมายคำศัพท์บางคำในพจนานุกรมยังขาดหายไปบ้าง เช่น คำว่า “ยอ” ที่พจนานุกรมระบุเพียงว่าเป็นคำนามหมายถึงคำพูดที่สั่งให้วัวควายหยุดเดิน และเป็นคำกริยาที่หมายถึงการยกของด้วยมือทั้งสองข้าง แต่จริง ๆ แล้วมีความหมายอีกอย่างที่เป็นที่เข้าใจกันเป็นอย่างดีในสังคมของชาวไทพวนว่า “ยอ” สามารถเป็นคำนามที่หมายถึงอุปกรณ์จับปลาขนาดใหญ่ที่มีลักษณะการใช้ที่ต้องใช้แรงทั้งสองแขนยกอุปกรณ์ขึ้นจากน้ำ ซึ่งหากมีการเก็บข้อมูลภาคสนามจากผู้ใช้ภาษาไทยวนแล้วพบความหมายดังกล่าว ก็จะทำให้สามารถวิเคราะห์ถึงความสัมพันธ์ของคู่คำนาม-กริยาในคำศัพท์นี้ได้ด้วย

ส่วนข้อเสนอแนะในอีกประเด็นคือควรมีการใช้แนวคิดทางภาษาศาสตร์ปริชาน เช่น อุปลักษณ์เชิงมโนทัศน์ นามนัยเชิงมโนทัศน์มาเป็นกรอบในการศึกษาคำศัพท์ เช่น วิเคราะห์กลวิธีการขยายความหมายแบบนามนัยในคำว่า “ก๊วก” ว่าเป็นการสร้าง ความหมายจากการใช้ลักษณะเพียงบางประการของความหมายต้นทางคือกริยาการใช้ มือหมุนลักษณะเป็นวง มาใช้เรียกทั้งหมดของความหมายปลายทางว่าเป็นอุปกรณ์ ที่ทำงานโดยต้องใช้มือหมุนลักษณะเป็นวง และยังสามารใช้อุปลักษณ์เชิงมโนทัศน์ วิเคราะห์การขยายความหมายจากวงมโนทัศน์ต้นทางที่เป็นกริยาอาการของมนุษย์ไปสู่ วงมโนทัศน์ปลายทางว่าเป็นกริยาอาการของสัตว์ เช่น นกกก๊วกปีกได้อีกด้วย ซึ่งการใช้ กรอบแนวคิดนี้จะทำให้การศึกษามีความลึกซึ้งมากขึ้นและสามารถอธิบายถึงมโนทัศน์ ของชาวไทพวนได้อย่างแท้จริง

สุดท้ายแล้ว แม้จะมีผู้กล่าวว่าข้อมูลจากพจนานุกรมเป็นเพียงการให้ความหมาย ที่แน่ชัด เพราะเลือกขบเน้นเพียงบางส่วนของความหมาย แต่การศึกษาวิจัยจากข้อมูล ในพจนานุกรมก็สามารถที่จะเป็นส่วนเล็ก ๆ ที่ละส่วนที่จะใช้เป็นพื้นฐานในการแก้ไข ปรับปรุงและเป็นแนวทางให้พัฒนาไปสู่การสร้างความรู้เชิงสารานุกรมต่อไปได้

เอกสารอ้างอิง

- โกสินทร์ ปัญญาอธิสิน. (2552). *คำเรียกการทำอาหารในภาษาไทยถิ่นเหนือ* (วิทยานิพนธ์ ปริญญาโทบริหารธุรกิจ). จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, กรุงเทพฯ.
- จตุพร โดมไพรวลัย. (2555). *การเปรียบเทียบระบบคำเรียกญาติในภาษาไทยและ ภาษาเมียน (เย้า)* (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ). มหาวิทยาลัยศิลปากร, นครปฐม.
- จิตรนนท์ กลิ่นน้อย. (2558). การศึกษาคำศัพท์การเตรียมอาหารตามทฤษฎีต้นแบบ. ใน พัฒน์ดิณ ลำเจียรนัย (บ.ก.). *การประชุมวิชาการและเสนอผลงานวิจัย ระดับชาติ “สร้างสรรค์และพัฒนา เพื่อก้าวหน้าสู่ประชาคมอาเซียน” ครั้งที่ 2* (น. 344-352). นครราชสีมา: วิทยาลัยนครราชสีมา.

- บัณฑิตกาญจ ตังภากรณ์. (2561). การประยุกต์ความรู้ทางอรรถศาสตร์ปริชานกับการสอนคำหลายความหมายในภาษาจีนสำหรับผู้เรียนชาวไทย. *วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม*. 31(1), 74-87.
- พิจิตรา พาณิชย์กุล. (2547). การศึกษาชื่อและระบบการทอขึ้นมัดหมี่ดั้งเดิมของคนไทพวน อำเภอบ้านหมี่ จังหวัดลพบุรี ตามแนวอรรถศาสตร์ชาติพันธุ์ (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต). จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, กรุงเทพฯ.
- เพ็ญประภา สิงห์สวัสดิ์. (2561). สถานภาพการศึกษาภาษาพวน. *วารสารช่อพะยอม*. 29(1), 475-486.
- มนสิการ เฮงสุวรรณ. (2550). คำเรียกประเภทผีของคนไทยในชุมชนวัดสวนแก้ว ต.บางเลน อ.บางใหญ่ จ.นนทบุรี : การศึกษาแนวอรรถศาสตร์ชาติพันธุ์ (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต). จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, กรุงเทพฯ.
- ยุพิน เข็มมุกด์. (2558). *พจนานุกรมภาษาไทยพวน (พิมพ์ครั้งที่ 1)*. เชียงใหม่: มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่.
- ราชบัณฑิตยสถาน. (2553). *พจนานุกรมศัพท์ภาษาศาสตร์ (ภาษาศาสตร์ประยุกต์)*. ฉบับราชบัณฑิตยสถาน. กรุงเทพฯ: ราชบัณฑิตยสถาน.
- ราชบัณฑิตยสถาน. (2556). *พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554*. กรุงเทพฯ: ราชบัณฑิตยสถาน.
- สุพัตรา จิรนนทนากรณ์. (2536). รายงานการวิจัยเรื่องวงจรรถศัพท์ในวันวัฒนธรรมการทอผ้าของไทยพวน. พิษณุโลก: มหาวิทยาลัยนเรศวร.
- สุวัฒนา เลี่ยมประวัตติ. (2536). การจัดกลุ่มภาษาพวนโดยใช้เสียงวรรณยุกต์. *วารสารอักษรศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร*. 15(2), 69-83.
- สุวัฒนา เลี่ยมประวัตติ. (2551). *การศึกษาภาษาถิ่น : ภาษาตระกูลไท*. นครปฐม: มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- อัญชลี วงศ์วัฒนา. (2563). คลังศัพท์ : หน่วยคำ คำ และหมวดคำ. ใน *เอกสารประกอบการสอนบรรยายรายวิชาวากยสัมพันธ์ รายวิชาหัวข้อคัตสรรทางวชิวิภาคและวากยสัมพันธ์*. พิษณุโลก: คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร.

- อัญชลี วงศ์วัฒนา, อรทัย ชินอัครพงศ์ และ อัจฉรา อึ้งตระกูล. (2560). *โครงการภูมิปัญญาทางภาษาและการสืบสานภาษากลุ่มชาติพันธุ์ไทภาคเหนือตอนล่าง: กระบวนทัศน์ใหม่ในการศึกษาภาษาและวรรณกรรมท้องถิ่น*. (รายงานการวิจัย). พิษณุโลก: ภาควิชาภาษาศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร.
- อัญชลี สิงห์น้อย. (2551). คำกริยาประสมในภาษาไทย: หมวดหมู่ที่ปรับเปลี่ยน ทับซ้อน และสับสน. *วารสารภาษาและวัฒนธรรม*. 27(2), 23-40.
- อัญชลี สิงห์น้อย วงศ์วัฒนา. (2555). ชุดกริยาในภาษาไทย: กริยาเรียงหรืออื่นใด?. *วารสารภาษาและวัฒนธรรม*. 31(2), 35-66.
- อัญชลี สิงห์น้อย วงศ์วัฒนา. (2556). หน่วยสร้างกรรมวากในภาษาไทย: การวิเคราะห์ในแนวไวยากรณ์หน้าที่นิยมแบบลักษณะภาษา. *วารสารภาษาและภาษาศาสตร์*. 31(2), 1-34.
- อัญชลี สิงห์น้อย วงศ์วัฒนา. (2557). *คำเรียกชื่อพืชแบบพื้นบ้านไทย: การศึกษาเชิงภาษาศาสตร์พฤกษศาสตร์ชาติพันธุ์*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- อัญชลี สิงห์น้อย วงศ์วัฒนา. (2559). การบ่งกลุ่มนามในภาษาไทย. *วารสารสงขลานครินทร์ ฉบับสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์*. 22(2), 115-147.
- อัญชลี สิงห์น้อย วงศ์วัฒนา. (2561). *การประสมสร้างคำในภาษาไทยใหญ่: ไวยากรณ์การสื่อสาร และการกลายเป็นคำไวยากรณ์*. ใน ชฎา คชแสงสันต์, ชิตณรงค์ ศิริสถิตย์กุล, ลีริพร สมบูรณ์บุรณะ และสมรภัษ ชัยสิงห์กานานนท์ (บ.ก.). *การประชุมวิชาการระดับชาติ “วลัยลักษณ์วิจัย” ครั้งที่ 10* (น. 1-12). นครศรีธรรมราช: มหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์.